

14.02.2019

§ 4

Asianro 642/08.01.00/2019

Aiesopimus joukkoliikenteen kehittämisestä ja rahoituksesta vuosille 2019-2020**Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi**
Henkilökuljetusten järjestäminen**1. Yleistä**

Tammikuussa 2017 solmittu Kuopion kaupungin, Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja Liikenneviraston välinen aiesopimus joukkoliikenteen kehittämisestä ja rahoituksesta vuosille 2017-2018 umpeutui vuoden 2018 lopussa.

Aiesopimuksia on solmittu vuodesta 2012 alkaen. Niiden avulla haluttiin siirtyä aiempaa pitkäjänteisempään joukkoliikenteen kehittämiseen, sen rahoituksen suunnitteluun ja kasvattaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta nostamalla palvelutasoa. Tavoitteena ovat olleet kolmivuotiset sopimukset. Nyt päättyvä sopimus oli vain kaksivuotinen, koska lainsäädäntöön oli tulossa muutoksia, jotka vaikuttivat Liikenneviraston rooliin joukkoliikennetoimijana. Laki liikenteen palveluista astui voimaan 1.7.2018.

Aiesopimusmenettelyssä tarkennetaan yhteisesti asetettuja lyhyemmän aikavälin tavoitteita ja luodaan kehittämisspolku, johon niin valtion kuin kaupunkiseudunkin rahoitusta on tarkoitus kohdentaa. Joukkoliikenteen valtionavustusta on mahdollista saada vain, jos aiesopimus joukkoliikenteen kehittämisohjelman toteuttamisesta on solmittu alueen toimivaltaisen ELY-keskuksen ja Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) kanssa.

Keskisuurten kaupunkiseutujen valtionavustukset myöntää Liikenne- ja viestintävirasto. Avustuksen jakokriteereinä käytetään selvityksen joukkoliikenteen valtionrahoituksesta (Liikennevirasto 43/2015) mukaisesti asukaslukua (painoarvo 70 %) ja kunnan omaa joukkoliikennerahoitusta (painoarvo 30 %). Kaupunkiseutujen on osallistuttava kehittämiskustannuksiin vähintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista.

2. Sopimusluonnos

Nyt solmittavaksi esitettävä sopimus olisi vain kaksivuotinen maakuntauudistuksen vuoksi. Vuosille 2019-2020 laaditun sopimusluonnoksen lähtökohtana on laatia Kuopion kaupungin liikennejärjestelmäsuunnitteluun kytketty joukkoliikenteen kehittämissuunnitelma sekä sopia joukkoliikenteen valtionrahoituksesta.

Valtionrahoituksen tarkoituksena on tukea Kuopion kaupunkiseutua sen joukkoliikennettä koskevissa linjauksissa ja vahvistettujen seudun joukkoliikenteen kehittämistavoitteiden toteuttamisessa. Kehittämishankkeiden ja valtionrahoituksen edellytyksenä on se, että sekä valtion että Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan vuosittaisissa talousarvioissa on osoitettu tarkoitukseen tarvittavat määrärahat. Valtion ja kuntien rahoitusosuus on kuitenkin riippuvainen vuosittaisesta määrärahan tasosta ja niihin voi vaikuttaa poliittiset päätökset lyhyelläkin aikavälillä. Nyt käsittelyssä olevan aiesopimuksen lähtökohtana on, että valtion määräraha pysyy vähintään nykytasolla.

14.02.2019

2.1 Valtakunnalliset kehittämishankkeet

Valtakunnallisten kehittämishankkeiden rahoituksesta vastaa Liikenne- ja viestintävirasto. Sen keskeisimpiä tehtäviä on tarjota rajapintaluettelo ja digitointityökalu liikkumispalveluiden olennaisten tietojen avaamiseksi, seurata liikkumispalveluiden kysyntää ja tarjontaa sekä sovittaa yhteen liikkumispalveluiden kehittämistä.

2.1.1 National access point, NAP

NAP tarjoaa liikkumispalveluiden kehittäjille mahdollisuuden saada käyttöönsä tietoja ja rajapintoja kehittämistyöhön. Sen kautta toimivaltaiset viranomaiset saavat tietoa markkinaehtoisesta liikenteestä ja siinä tapahtuvista muutoksista.

2.1.2 Joukkoliikenteen koontikanta, Digitransit ja matka.fi –palvelu

Avoimeen lähdekoodiin perustuva Digitransit –tuote tarjoaa mahdollisuuksia mm. markkinaehtoisille toimijoille matkustajapalveluiden (mm. reittioppaat, Maas –palvelut) kehittämiseksi. Joukkoliikenteen koontikanta sisältää tiedot mm. viranomaisten sopimusliikenteistä, josta ne välittyvät Digitransitiin ja matka.fi –palveluun. Liikenne- ja viestintävirasto vastaa tietojen toimittamisesta ainakin vuoden 2020 loppuun saakka. Matka.fi –palvelu sisältää tiedot vain viranomaisten järjestämästä liikenteestä. Sen toiminnan jatkuvuus on selvitettävänä eli se toimii toistaiseksi.

2.1.3 JUKU -järjestelmä

JUKU -järjestelmä on joukkoliikenteen rahoitus-, kustannus- ja suoritettietojen keräys- ja seurantajärjestelmä. Siihen sisältyy myös kilpailutusrekisteri, jonne viranomaiset vievät tiedot kilpailutuksista ja niiden pohjalta tehdyistä sopimuksista.

Valtionavustukset haetaan järjestelmän kautta ja viranomaiset ovat velvollisia käyttämään järjestelmää ja viemään sinne tarvittavat tunnuslukutiedot.

2.1.4 Liikkumispalveluiden kysynnän ja tarjonnan seuraaminen

Virasto seuraa liikkumispalveluiden kysyntää ja tarjontaa ja julkaisee vuosittain julkisen liikenteen suoritetilastoja. Suoritetilaston kehittämistyö valmistui vuonna 2018. Toimivaltaisten viranomaisten tulee ylläpitää järjestämänsä liikenteen suoritettietoja JUKU-järjestelmässä.

2.1.5 Liikkumispalveluiden kehittämisen yhteensovittaminen

Liikenne- ja viestintävirasto osallistuu liikkumispalvelujen yhteensovittamistyötä edistävään sidosryhmätyöhön. Työn tavoitteena on sovittaa yhteen kaikkien liikkumispalvelujen kehittäminen. Tämä tarkoittaa mm. kaikkien henkilökuljetusten sekä julkisesti rahoitetun ja markkinaehtoisien liikenteen yhteensovittamista. Tärkeänä tavoitteena on myös edistää lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuutta.

Virasto tekee myös tutkimuksia ja selvityksiä edistääkseen liikkumispalveluiden kehittämisen yhteensovittamista. Julkisen liikenteen sanaston tavoitteena

14.02.2019

on luoda alalle yhtenäinen sanasto ja määritelmät helpottamaan joukkoliikenteen laajaa yhteistyötä.

2.1.6 Rahoitusohjelma keskisuurille kaupunkiseuduille

Keskisuurille kaupunkiseuduille kohdennetulla valtionavustushaulla halutaan tukea joukkoliikenteen digitalisaatioon ja palveluistumiseen liittyviä hankkeita. Rahoitus on joukkoliikenteen valtionavustuksesta erillinen ja siihen julkaistaan haku alkuvuodesta 2019.

3. Kuopion kaupunkiseudun kehittämishankkeet

Kaupunkiseudun kehittämishankkeiden rahoituksesta vastaavat seudun kunnat itse. Tavoitteena on edistää joukkoliikenteen käyttöä ja muuta viisasta liikkumista seudulla.

3.1 Käyttövoimaselvitys ja viisaan liikkumisen hanke

Kuopion kaupunkiseudun joukkoliikenneohjelman 2025 mukaisesti laaditun käyttövoimaselvityksen pohjalta laaditaan lisäselvitys paikallisliikenteen siirtymisestä sähkökäyttövoimaan, sähköön latausinfraan investointitarpeista ja niihin liittyvistä vastuukysymyksistä.

EU -rahoitteinen viisaan liikkumisen hanke päättyy syksyllä 2019. Keväällä 2019 otetaan käyttöön älykäs kaupunkipyöräjärjestelmä osana joukkoliikennejärjestelmää ja joukkoliikenteelle luotua Vilkkua -brändiä laajennetaan kilpailutusten myötä Vilkkua -liikenteen autoihin.

3.2 Liikenteen yhteensovittaminen

Joukkoliikenteen palvelutasoa toteutetaan kaupungin järjestämien liikenteiden lisäksi Pohjois-Savon Ely -keskuksen kanssa tehtävillä yhteishankinnoilla ja osallistumalla Elyn hankintakustannuksiin kuntaosuuksilla. Lisäksi kaupunki on solminut nousukorvaussopimuksia Waltti -lippujen hyväksymiseksi maksuvälineenä markkinaehtoisessa liikenteessä. Muilta osin markkinaehtoinen liikenne jää täydentäväksi liikenteeksi. Välttämättömiä palveluja ei voi perustaa markkinaehtoisesta liikenteestä varaan, koska tieto siinä tapahtuvista muutoksista tulee liian myöhään korvaavien palvelujen järjestämiseksi avoimella kilpailulla. Suorahankinnoissa hintataso on yleensä kilpailun hintatasoa korkeampi.

3.3 Lippu- ja maksujärjestelmä

Waltti-lippujärjestelmän seuraavat kehitysaskleet ovat tunnistepohjaisuus, mobiilimaksamisen ja verkkokaupan kehittäminen sekä EMV-maksaminen.

3.4 Informaatiojärjestelmä

Kuopiossa on käytössä reaaliaikainen matkustajainformaatiojärjestelmä, jonka reaaliaikataietoa hyödynnetään reittioppaassa ja bussit kartalla - palvelussa sekä pysäkkiaikataulupalveluissa. Reitti- ja aikataulutiedot ovat haettavissa avoimen rajapinnan kautta mm. Google Maps -karttapalvelussa.

3.5 Seudun muut kehittämishankkeet

14.02.2019

Kuopiossa on käynnissä joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä oleellisesti parantavat Asemanseutu- ja Savilahti –hankkeet.

Siilinjärvellä on käynnissä hanke, jossa parannetaan jalan ja pyöräillen tehtävän liityntäliikenteen turvallisuutta ja sitä kautta lisätä joukkoliikenteen käyttöä.

4. Rahoitus

Kuopion kaupunki on lisännyt merkittävästi joukkoliikennerahoitusta viime vuosina palvelutason nostamiseksi. Tämän vuoksi Liikenne- ja viestintävirasto on katsonut tarpeelliseksi nostaa Kuopion kaupunkiseudulle myönnettävää valtionavustusta hiukan vuodesta 2018.

5. Valtionavustuksen raportointi ja maksatus

Kaupungin tulee hakea valtionavustusta vuosittain sopimuksen mukaisiin kohteisiin JUKU-järjestelmän kautta. Liikenne- ja viestintävirasto maksaa kaupungille hintavelvoitteiden, ostoliikenteen ja kehittämishankkeiden valtionavustuksen alku- ja loppuvuoden osalta erikseen sen jälkeen, kun kaupunki on antanut vaaditut seurantatiedot ja muut mahdolliset valtionavustuspäätöksessä vaaditut tiedot.

6. Sopimuksen voimassaolo, tarkistaminen ja yhteistyö

Sopimus on voimassa vuoden 2020 loppuun asti. Sopimuksen toteutumista seurataan vuosittain järjestettävissä seurantalavereissa. Niissä päivitetään kehityshankkeiden ja valtionrahoituksen tilanteet.

Vaikutusten arviointi

Esitys on ilmasto- ja yritysvaikutuksiltaan myönteinen, koska sillä pyritään siirtymään joukkoliikenteen kehittämisessä aikaisempaa pitkäjänteisempään suunnitteluun ja turvaamaan joukkoliikenteen palvelutasoa.

Esitys

Esitän joukkoliikennelautakunnalle, että se hyväksyy osaltaan allekirjoitettavaksi Liikenne- ja viestintäviraston ja Pohjois-Savon Ely-keskuksen kanssa solmittavan aiesopimuksen joukkoliikenteen kehittämisestä ja rahoituksesta vuosille 2019 - 2020.

Liitteet

- 642/2019 Liikenne- ja viestintäviraston, Pohjois-Savon ELYn ja Kuopion kaupungin toimivaltaisen viranomaisen välinen aiesopimus joukkoliikenteen kehittämisestä ja rahoituksesta vuosille 2019-2020

Valmistelija
Seija Pasanen
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5424

14.02.2019

Päätösehdotus

Joukkoliikennepäällikkö Kaisu Matinniemi

Lautakunta hyväksyy joukkoliikennepäällikön esityksen.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

